

۱- تعریف تابع از لحاظ زوج مرتب

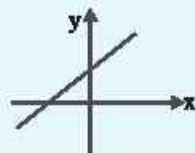
تابع مجموعه‌ای از زوج‌های مرتب است که مؤلفه‌های اول این زوج‌ها برابر نباشند یا اگر زوج‌هایی با مؤلفه‌های اول یکسان وجود داشت باید مؤلفه‌های دوم آن‌ها نیز برابر باشند.

مثال: آیا رابطه $f = \{(1, -2), (-1, 0), (5, 4)\}$ تابع است؟ پاسخ: بله، چون مؤلفه‌های اول آن برابر نیستند.

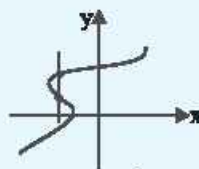
۲- تعریف تابع از لحاظ نمودار مختصاتی

اگر هر خط عمودی (موازی محور Y)ها) نمودار را حداکثر در یک نقطه قطع کند این نمودار یک تابع است.

مثال: کدام نمودار، نمودار یک تابع است؟

تابع است

تابع نیست

۳- تعریف تابع از لحاظ ضابطه

یک کمیت مانند y تابعی از یک کمیت دیگر مانند x است، اگر برای هر مقدار x یک و فقط یک مقدار برای y نتیجه شود این تابع را به صورت $y = f(x)$ نشان می‌دهیم.

مثال: آیا رابطه $x^2 + y^2 = 4$ تابع است؟

پاسخ: خیر، زیرا به ازای یک x می‌تواند دو مقدار برای y به دست آید

$$x = 1 \Rightarrow (1)^2 + y^2 = 4 \Rightarrow y^2 = 4 - 1 \Rightarrow$$

$$y^2 = 3 \Rightarrow y = \pm\sqrt{3}$$

یک تابع f از مجموعه A به مجموعه B ($f: A \rightarrow B$)

قانونی است که به هر عضو x از مجموعه A دقیقاً یک عنصر y

از مجموعه B را نسبت دهد. مجموعه A دامنه تابع f و مجموعه B برد تابع f نامیده می‌شود.

۵- متغیر مستقل و متغیر وابسته

هرگاه تغییرات یک متغیر مانند y وابسته به یک متغیر دیگر مانند x باشد آن‌گاه x را متغیر مستقل و y را متغیر وابسته گویند.

دامنه یک تابع، مجموعه مقادیرهایی است که یک متغیر مستقل می‌تواند داشته باشد.

برد یک تابع، مجموعه مقادیرهایی است که یک متغیر وابسته می‌تواند داشته باشد.

مثال: دامنه و برد تابع $f = \{(1, -2), (-1, 0), (5, 4)\}$ را مشخص کنید. پاسخ:

$$R = \{-2, 0, 4\} \quad \text{برد} \quad D = \{1, -1, 5\} \quad \text{دامنه}$$

۶- دامنه توابع

تابع چند جمله‌ای: به توابعی که در آن متغیر x توان منفی، صفر و کسری ندارد (یعنی x در مخرج یک کسر یا زیر رادیکال قرار ندارد)، توابع چند جمله‌ای می‌گویند.

دامنه توابع چند جمله‌ای: $\mathbb{R}$ (مجموعه اعداد حقیقی)

دامنه توابع رادیکالی فرجه فرد بدون مخرج: $\mathbb{R}$

دامنه توابع کسری: (ریشه‌های مخرج) $\mathbb{R} - \{ \dots \}$

دامنه توابع رادیکالی با فرجه فرد در مخرج:

(ریشه‌های مخرج) $\mathbb{R} - \{ \dots \}$

دامنه توابع رادیکالی با فرجه زوج بدون مخرج:

$$\geq \text{ عبارت زیر رادیکال}$$

مثال:

$$\sqrt{f(x)} \Rightarrow f(x) \geq 0$$

دامنه توابع رادیکالی با فرجه زوج در مخرج:

$$\geq \text{ عبارت زیر رادیکال در مخرج}$$

تابع چند جمله‌ای

$$\frac{f(x)}{\sqrt{g(x)}} \Rightarrow g(x) > 0$$

توجه

با توجه به این فعالیت، در نمودارهای به صورت $f(x) = x^n$ هرچه مقدار n افزایش یابد شاخه‌های منحنی به محور (ها) نزدیک‌تر خواهد شد و برعکس هرچه مقدار n کم‌تر شود شاخه‌های منحنی از محور (ها) دورتر خواهد شد.

۲- موارد مشابه و ... هر چهار نمودار از نقطه‌های $(0,0)$ و $(1,1)$ می‌گذرند دو تابع x^2 ، x^4 از نقطه $(-1,-1)$ می‌گذرند اما در نقطه‌ای با طول $+2$ یا -2 عرض تابع x^4 نسبت به x^2 ، 4 برابر می‌شود دو تابع x^4 و x^2 از نقطه $(-1,1)$ می‌گذرد اما در نقطه‌ای با طول $+2$ یا -2 عرض تابع x^2 نسبت به x^4 ، 4 برابر می‌شود.

همچنین توابع x^2 و x^4 نسبت به محور y متقارن هستند و توابع x^2 و x^4 نسبت به مبدأ مختصات تقارن دارند.

۳- آیا می‌توانید نمودارها ... 4 بی، نمودارها در دو دسته قرار می‌گیرند نمودار توابع با توان‌های زوج و نمودار توابع با توان‌های فرد.

۴- رابطه بین توان‌های ... 4 ؟ توان‌های زوج در یک دسته و توان‌های فرد در دسته دیگر قرار می‌گیرند.

ارزشیابی مستمر

۱- متغیر مستقل و متغیر وابسته را در هر تابع مشخص کنید. (۱ نمره)

الف) $g(t) = \frac{2t^3 - 1}{t + 1}$

ب) $f(a) = \sqrt{a + 3}$

۲- اگر رابطه $f = \{(1, 2m - 1)(2, -3)(1, m + 1)\}$ تابع باشد مقدار m را به دست آورید. (۱)

۳- آیا رابطه $x^2 + y^2 = 7$ تابع است؟ چرا؟ (۱)

۴- دامنه هر تابع را مشخص کنید. (۵)

الف) $y = 3x^2 - x$

ب) $y = \frac{x}{x - 2}$

پ) $y = \sqrt{4x - 3}$

ت) $y = \frac{1 - 2x}{(x + 1)(2x - 3)}$

ث) $y = \sqrt[3]{x^4 - 2x + 1}$

ج) $y = \frac{2x + 1}{\sqrt[3]{x^2 - 2x}}$

چ) $y = \frac{\sqrt{8x - 16}}{12}$

۵- جدول مقابل را کامل کرده و دامنه و برد تابع را بنویسید. (۱/۵)

x	-1	0	2
y			

$\leftarrow y = -3x^2 + 1$

۶- اگر $f(x) = \sqrt{x^2 + 1}$ و $g(x) = \frac{2+x}{1-x}$ باشند مقدار $f(-\sqrt{3}) \times g(2)$ را به دست آورید. (۵/۷۵)

۷- اگر $f(x) = 1 - 2x$ باشد، مقادیر $f(a)$ و $f(m - 1)$ را به دست آورید. (۱)

۸- نمودار خط $2y - x + 2 = 0$ را با استفاده از ضریب زویه و عرض از مبدأ رسم کنید. (۱/۲۵)

۹- ضریب زویه هر خط را به دست آورید. (۱/۵)

الف) $x = -1$ ب) $y = 2$ پ) خطی که از دو نقطه $(1, -2)$ و $(-2, 3)$ می‌گذرد.

۱۰- معادله خطی را بنویسید که شیب آن $-\frac{2}{3}$ باشد و از نقطه $(1, 3)$ بگذرد. (۱)

۱۱- اگر تابع $f(x) = \begin{cases} 2x + 1 & x \geq 0 \\ x^2 + 1 & x < 0 \end{cases}$ باشد، آن‌گاه مقادیر زیر را محاسبه کنید. (۱/۵)

$f(-5), f(-\sqrt{3}), f(6)$

۱۲- به ازای چه مقدار a ، تابع خطی $y = (a + 3)x + 2$ به یک خط افقی تبدیل می‌شود؟ (۴)

۱۳- به ازای چه مقدار m نقطه $A(2m + 1, 3m + 2)$ روی نیمساز ربع اول و سوم قرار دارد؟ (۱)

۱۴- اگر $g(x) = \sqrt{1 - x}$ ، مقادیر $g(0)$ و $g(1)$ را بیابید؟ آیا می‌توان مقدار $g(2)$ را نیز یافت؟ (۱/۵)

۱ الف) t متغیر مستقل و $g(t)$ یا $\frac{2t^2-1}{t+1}$ متغیر وابسته هستند. (۵/۵)

ب) a متغیر مستقل و $f(a)$ یا $\sqrt{a+3}$ متغیر وابسته هستند. (۵/۵)

۲ $(1, 2m-1) = (1, m+1) \xrightarrow{(۵/۲۵)} 2m-1 = m+1 \xrightarrow{(۵/۲۵)}$

$2m - m = 1 + 1 \xrightarrow{(۵/۲۵)} m = 2 \text{ (۵/۲۵)}$

۳ $x = 2 \rightarrow (2)^2 + y^2 = 7 \xrightarrow{(۵/۲۵)} 4 + y^2 = 7 \rightarrow y^2 = 7 - 4 \rightarrow y^2 = 3 \rightarrow y = \pm\sqrt{3} \text{ (۵/۲۵)}$

خبر (۵/۲۵) به ازای یک x دو مقدار برای y به دست آمده است. (۵/۲۵)

الف) $D = \mathbb{R}$ (۵/۵)

ب) $x - 2 = 0 \rightarrow x = 2 \rightarrow D = \mathbb{R} - \{2\}$ (۵/۷۵)

پ) $4x - 2 \geq 0 \rightarrow 4x \geq 2 \rightarrow x \geq \frac{2}{4} \rightarrow D: x \geq \frac{1}{2}$ (۵/۷۵)

ت) $\begin{cases} x + 1 = 0 \rightarrow x = -1 \\ 2x - 3 = 0 \rightarrow 2x = 3 \rightarrow x = \frac{3}{2} \end{cases}$
 $\rightarrow D = \mathbb{R} - \{-1, \frac{3}{2}\}$ (۵/۷۵)

ث) $D = \mathbb{R}$ (۵/۵)

ج) $x^2 - 2x = 0 \rightarrow x(x - 2) = 0 \rightarrow \begin{cases} x = 0 \\ x = 2 \end{cases}$ (۵/۷۵)

ح) $8x - 16 \geq 0 \rightarrow 8x \geq 16 \rightarrow x \geq 2$
 $\rightarrow D: x \geq 2$ (۵/۷۵)

$\rightarrow D = \mathbb{R} - \{0, 2\}$ (۵/۲۵)

$f(x) = -3x^2 + 1$

$f(0) = -3(0)^2 + 1 = 0 + 1 = 1$ (۵/۲۵)

$f(-1) = -3(-1)^2 + 1 = -3 + 1 = -2$ (۵/۲۵) $f(2) = -3(2)^2 + 1 = -12 + 1 = -11$ (۵/۲۵)

$\begin{array}{c|ccc} x & -1 & 0 & 2 \\ \hline y & -2 & 1 & -11 \end{array}$ (۵/۲۵) $\begin{cases} \text{دامنه: } D = \{-1, 0, 2\} \text{ (۵/۲۵)} \\ \text{بردار: } R = \{-2, 1, -11\} \text{ (۵/۲۵)} \end{cases}$

۶ $f(x) = \sqrt{x^2+1} \rightarrow f(-\sqrt{2}) = \sqrt{(-\sqrt{2})^2+1} = 2$, $g(x) = \frac{2+x}{1-x} \rightarrow g(2) = \frac{2+2}{1-2} = \frac{4}{-1} = -4$ (۵/۲۵)

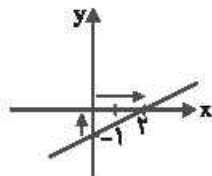
$f(-\sqrt{2}) \times g(2) = 2 \times (-4) = -8$ (۵/۲۵)

۷ $f(x) = 1 - 2x \rightarrow f(a) = 1 - 2a$ (۵/۲۵) $f(m-1) = 1 - 2(m-1) = 1 - 2m + 2 = -2m + 3$ (۵/۷۵)

$2y - x + 2 = 0 \rightarrow 2y = x - 2 \rightarrow y = \frac{1}{2}x - 1$ (۵/۲۵)

از نقطه شروع $(0, -1)$ (۵/۲۵) $\xrightarrow{\text{نقطه شروع}}$ عرض از مبدأ $= -1$

شیب خط $= \frac{1}{2}$ (۵/۲۵) $= \frac{\text{خیز}}{\text{رفت}}$

از نقطه شروع $(0, -1)$ یک واحد به سمت بالا و دو واحد به سمت راست حرکت می‌کنیم. (۵/۲۵)

۹ الف) (۵/۵) تعریف نشانه = شیب $\rightarrow$ خط موازی محور عرض‌ها

ب) (۵/۵) شیب = صفر $\rightarrow$ خط موازی محور طول‌ها

پ) (۵/۵) شیب $= \frac{\text{خیز}}{\text{رفت}} = \frac{2 - (-2)}{-2 - (1)} = \frac{4}{-3} = -\frac{4}{3}$

التَّصْرِيحُ الْأَوَّلُ

عَرِّفَ الْفِعْلَ الْأَجُوفَ: فِعْلٌ أَجُوفٌ رَا تَعْيِينَ كُنْ:

۱- ﴿يَوْمَ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا فَلَا تَحْزَنُوا عَلَيْهِمْ﴾ قَالُوا (أَجُوفٌ وَاوِي)، اسْتَقَامُوا (أَجُوفٌ وَاوِي)

همانا کسانی که گفتند پروردگار ما الله است و سپس پایداری کردند هیچ ترسی بر آنها نیست.

۲- ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾ كَانَ (أَجُوفٌ وَاوِي)، يُرِيدُ (أَجُوفٌ وَاوِي)

هرکس که ثواب دنیا را می‌خواهد پس ثواب دنیا و آخرت نزد خداست.

۳- مَا خَابَ مَنْ اسْتَشَارَ وَمَا تَكَبَّرَ مَنْ اسْتَعَاذَ. خَابَ (أَجُوفٌ يَائِي)، اسْتَشَارَ (أَجُوفٌ وَاوِي)، اسْتَعَاذَ (أَجُوفٌ يَائِي)

هرکس مشورت کند ناسمید نمی‌شود و هرکس استخاره کند پشیمان نمی‌شود.

۴- الْإِنْسَانُ يَعْشَى بِالْأَمَلِ فَإِذَا أَضَاعَهُ، زَالَ عَمَهُ الشَّعْثِيُّ وَالشَّمَلُ. يَعْشَى (أَجُوفٌ يَائِي)، أَضَاعَهُ (أَجُوفٌ يَائِي)، زَالَ (أَجُوفٌ وَاوِي)

انسان با آرزو زندگی می‌کند پس هرگاه آن را تباه کند تلاش و کار او نابود می‌شود.

التَّصْرِيحُ الثَّانِي

عَرِّفَ الْأَعْمَالَ ثُمَّ أَكْتُبِ الصَّيْحَ الْمُنَاسِبَةَ: أَعْمَالٌ رَا صِرْفَ كُنْ سِيسَ صِيغَتَهَا فِي مَنَاسِبٍ رَا بِنُوعِ:

۱	قَامَ	لِلْمُتَّحِبِّينَ	لِلْمُخَاطَبِ	لِلْمُخَاطَبِينَ
۲	يَعِيشُ	لِلْمُتَّحِبِّينَ	لِلْمُخَاطَبَاتِ	لِلْمُتَّكِلِمِ وَحَدَهُ
۳	كَانَ	لِلْمُتَّحِبِّينَ	لِلْمُخَاطَبِ	لِلْمُتَّكِلِمِ مَعَ الْغَيْرِ
۴	يَكُونُ	لِلْمُتَّحِبِّينَ	لِلْمُتَّحِبِّينَ	لِلْمُخَاطَبِينَ

التَّصْرِيحُ الثَّلَاثُ

عَرِّفَ الْعِبَارَةَ عَلَى حَسَبِ الْمَبْتَدَأِ: عِبَارَةٌ رَا بِرِ حَسَبِ مَبْتَدَأِ تَعْيِيرِ بَدَأَ:

أَنْتَ تَقُولُ الْحَقَّ وَتَطِيعُ وَاللَّذِيكَ.

هُنَّ يَحْمِلْنَ الْحَقَّ وَيَطْعُنْنَ وَالذَّهْنُونَ. أَتَمَّ تَقُولُونَ الْحَقَّ وَتَطِيعُونَ وَالذِّكْمَ.

التَّصْرِيحُ الرَّابِعُ

أَكْتُبِ الصَّيْحَةَ الْمُنَاسِبَةَ فِي كُلِّ عِبَارَةٍ: صِيغَةٌ مُنَاسِبَةٌ رَا دَرُ عِبَارَتِ بِنُوعِ:

۱- ﴿أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ﴾ الْمَضَارِعُ بَيْنَ «عَادَهُ لِمُتَّكِلِمِ وَحَدَهُ».

پناه می‌برم به خدا که از جاهلان باشم.

۲- ﴿فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَالَّذِينَ سَبَقُوا﴾ الْمَاضِي مِنَ «تَابَ» لِلْمُتَّحِبِّينَ.

بیمارز کسانی را که توبه کردند و راه تو را پیروی نمودند.

۳- ﴿أَوْمِ الصَّلَاةَ لِلْيَكْرَى﴾ الْأَمْرُ مِنَ «تَقِيمُ» لِلْمُخَاطَبِ.

تلاز را برای یاد من به پا کن.

۴- ﴿اطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ الْأَمْرُ مِنَ «تَطِيعُونَ».

اطاعت کنید خدا و پیامبر را، شاید که مورد رحمت قرار گیرید.

۵- ﴿يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ﴾ الْمَضَارِعُ بَيْنَ «رَأَاة» لِلْمُتَّحِبِّ.

خداوند آسانی را برای شما می‌خواهد.

۶- ﴿اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ﴾ الْأَمْرُ مِنَ «تُسْتَعِينُونَ».

از صبر و نماز طلب یاری کنید.

التَّحْرِيْهُ الخَامِسُ

الإعراب والتحليل الصرفي، برای تجزیه و ترکیب:
« لَا تَنْبَغُ أَنْ يَخْرُجَكَ بِدِينِكَ » آخرت خود را به دنیا مفروش.

الكلمة	التحليل الصرفي	الإعراب
لا	حرف نهي، عامل، مبني على السكون	-
تَنْبَغُ	فعل نهي، ثلاثي مجزئ، للمخاطب، معتل (أجوف)، متمتر، معرب	فعل و فاعله أنت المستتر- الجملة فعلية
أَخْرَجَهُ	اسم، مفرد، مؤنث، معرّف، بالإضافة، مشتق (اسم فاعل)، معرب، متصرف، صحيح الآخر	مفعول به - متصوب
بِكَ	اسم، ضمير متصل للمصنف أو للجزء، صيغة للمخاطب، مبني على الفتح، معرّف بالضمير	مضاف إليه - مجرور محلاً
بِهِ	حرف جزئ، عامل، مبني على الكسر	-
دِينًا	اسم، مفرد، مؤنث مجازي، معرّف بالإضافة، مشتق (اسم تفضيل للمؤنث)، معرب، ممنوع من الصرف، مقصور	مجرور بحرف الجزئ - تقديراً

القائص

تعريف **فعل قائص**: فعلی که سومین حرف اصلی آن عله است.

- (۱) واوی: قفا (عَفَى)، دَعَا (دَعَى)، كَلَّمَ (كَلَّمَ)، رَجَعَا (رَجَعَا)،
عین الفعل در مضارع: مَسَى (مَسَى)، كَسَى (كَسَى)، رَمَى (رَمَى)، رَمَى (رَمَى)، قَضَى (قَضَى)، حَدَى (حَدَى)،
(۲) یایی: بَجَى (بَجَى)، بَكَى (بَكَى)
عین الفعل در مضارع: رَضِيَ - رَضِيَ - رَضِيَ - رَضِيَ

- قواعد عمومی: (۱) ت، ی، و در پایان کلمه ممنوع
(۲) اگر ۲ عله کنار هم بیایند، اولی حذف می‌شود.

قواعد ناقص: (الف) خلاصه قواعد (ب) مشروح قواعد

الف) خلاصه قواعد

- مضارع: ۳ و ۹ و ۱۰ ← حذف حرف عله
۱ و ۲ و ۷ و ۱۳ و ۱۴ ← اسکان

- ماضی: اگر حرکت عین الفعل در مضارع = یا ۱ - ۳ و ۳ و ۵ ← حذف حرف عله
۱ ← قلب
اگر حرکت عین الفعل در مضارع = ← اعلان به حذف حرف عله فقط در صیغه ۳

ب) مشروح قواعد

- ۱- مضارع ناقص: فعل «تَدْعُوهُ» را در نظر بگیرید. می‌خواهیم ببینیم کجا حرف عله حذف می‌شود! در دو حرف عله کنار هم، اولی حذف می‌شود.
یاء حرف عله هر گاه به «و» برسد حذف می‌شود و نیز اگر به «ی» مخاطبة [صیغه ده] برسد.

۳) تَدْعُوْنَ ← يَدْعُوْنَ

۹) تَدْعُوْنَ ← تَدْعُوْنَ

۱۰) تَدْعُوْنَ ← تَدْعُوْنَ

در صیغه‌های «۱ و ۲ و ۷ و ۱۳ و ۱۴» (یَـمَلُ - تَـمَلُ - تَـمَلُ - تَـمَلُ - تَـمَلُ) اعلان به اسکان داریم.

به مثال های زیر که مربوط به این صیغه هاست دقت کنید:

- (۱) يَذْعُرُ ← يَذْعُرُ (۱) يَذْعُرُ ← يَذْعُرُ
 (۲) يَذْعُرُ ← يَذْعُرُ (۲) يَذْعُرُ ← يَذْعُرُ
 (۷) يَذْعُرُ ← يَذْعُرُ (۷) يَذْعُرُ ← يَذْعُرُ
 (۱۳) يَذْعُرُ ← يَذْعُرُ (۱۳) يَذْعُرُ ← يَذْعُرُ
 (۱۴) يَذْعُرُ ← يَذْعُرُ (۱۴) يَذْعُرُ ← يَذْعُرُ

۲- ماضی ناقص

- (۱) هَدَيْتُ ← هَدَيْتُ (حرف (ي) به الف مقصوره (ي) تبدیل می شود)
 (۲) دَعَوْتُ ← دَعَوْتُ (حرف (و) به الف مقصوره تبدیل می شود.)
- صیغه ۱: قلب ← مثال
- (الف) حرکت عین الفعل در مضارع - یا - باشد
- (۳) هَدَيْتُوا ← هَدَيْتُوا / دَعَوْتُمْ ← دَعَوْتُمْ
 (۴) هَدَيْتُمْ ← هَدَيْتُمْ / دَعَوْتُمْ ← دَعَوْتُمْ
 (۵) هَدَيْتُمْ ← هَدَيْتُمْ / دَعَوْتُمْ ← دَعَوْتُمْ
- صیغه ۳ و ۴ و ۵: حذف ← مثال
- (ب) حرکت عین الفعل در مضارع - باشد ← صیغه ۳: حذف ← مثال: لَبِيتُوا ← لَبِيتُوا

واژگان کتاب

الأجدر:	شایسته تر	السَّابِق:	میسر، ممکن
الأشجع:	سعادتمندتر	الشَّوْك:	خار، تیغ
أَشْبَحَ [أَشْبَحَ]:	سیر کرد	عَفَا [عَفَا]:	بخشیده عفو کرد، مصدرش «عَفَا»
إِنْشَقَّ [إِنْشَقَّ]:	شکافته شد	الْفُرُؤ:	موفقیت، پیروزی، رستگاری
لَبَّسَ:	لبخند زنده	قَضَى [قَضَى]:	ادا کرد، مصدرش «قَضَاء»
لَبَّسَتْ:	تبسم، لبخند	كَبَّرَ [كَبَّرَ]:	کدر و تیره شد، مصدرش «كَبَّرَ»
كَلَّفَتْ [كَلَّفَتْ]:	آلوده شد، ناپاک شد	الْمَنَاصِب:	جمع «مَنْصِبَةٌ»، سختی
الْمَنَاصِبُ:	بدبختی	الْمَنْ:	مَنْت
كَلَّفَتْ [كَلَّفَتْ]:	دلنگ شد	الْمَنْجِيث:	نشات گرفته
جَنَى [جَنَى]:	چیده، مصدرش «جَنَى»	الْمَنْصِب:	مقام
الْمَنْطَايَا:	جمع «مَنْطَايَة»، گناه	الْمِنْطَايَا:	عینک، دوربین
عَلَا [عَلَا]:	خالی شد	نَسِيَ [نَسِيَ]:	فراموش کرد، مصدرش «نَسِيَ»
دَعَا [دَعَا]:	دعا کرد، فراخواند، مصدرش «دَعَا»	النَّمِي:	پاکیزه تمیز
دَعَا:	از خدا می خواهم	الهُؤن:	فروتنی
الْفُرْصَةُ سَابِحَةٌ لَكَ:	فرصت مناسب به تو دست می دهد		

۱- دربارهٔ تأسیس بانک... به کتاب «تاریخ بانک شاهنشاهی ایران: گوشه‌هایی از روابط سیاسی و اقتصادی ایران و انگلستان» نوشته: مظفرشاهدی، انتشارات پژوهشکده پولی و بانکی رجوع کنید به‌طور خلاصه تاریخ تأسیس بانک ملی ایران در تاریخ ۱۳ اردیبهشت‌ماه ۱۳۰۶ خورشیدی به تصویب مجلس شورای ملی و اساسنامهٔ این بانک در تاریخ ۱۳ تیر ماه ۱۳۰۷ خورشیدی به تصویب کمیسیون مالیه مجلس شورای ملی رسید. اولین مدیرعامل بانک ملی ایران، دکتر کورت لئیدن پلات آلمانی بود که به همراه فولگ، مائوش و ۷۰ کارشناس امور بانکی از آلمان به ایران آمدند. بانک ملی ایران با سه شعبه مرکزی، بازار تهران و بندر بوشهر کار خود را آغاز کرد.

۲- دربارهٔ قرارداد دلسی... قرارداد دلسی در رابطه با بهره‌برداری از چاه‌های نفتی به مدت ۵۰ سال بود که بین انگلستان و ایران بسته شد. در سال ۱۹۲۳ م. رضاخان قرارداد دلسی را پاره کرد و این باعث شد که قراردادی ظالمانه‌تر از قبل منتقد گردد. برای اطلاعات بیشتر به «خواب آشفته نفت» نوشته: محمدعلی موحنه انتشارات کارنامه (۳ جلد) رجوع کنید.

سؤال متن

الف) گزینه درست را مشخص کنید.

۱- از جمله معدود نمایندگان مجلس که در کنار آیت‌الله مدرس به طرح انقراض قاجاریه رأی منفی دادند؟

- الف) سید ضیاءالدین طباطبائی
ب) فروغی
ج) مصدق
د) منصور

۲- جنگ جهانی دوم با حملهٔ آلمان به این کشور آغاز شد؟

- الف) شوروی
ب) لهستان
ج) فرانسه
د) انگلستان

ب) درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید.

۳- انگلیسی‌ها وقتی از تصمیم احمدشاه برای بازگشت به ایران آگاه شدند، ضمن درست نادرست مطالبه‌گویی در اوضاع آشفتهٔ ایران، صلاح او را در این زمینه دانستند که مدتی از رفتن به ایران چشم‌پوشد تا رضاخان بتواند امنیت لازم را برای حضورش فراهم کند.

۴- آغاز سلطنت پهلوی، در واقع فصل جدیدی از تاریخ ایران است که هم‌زمان با آن، درست نادرست دورهٔ نوینی از فارت کشور ما به دست بیگانگان آغاز می‌شود که به «استعمار کهن» شهرت دارد.

۵- آیت‌الله مدرس را سرانجام در ۱۰ آذر ۱۳۱۶ در شهر خواف مسموم و به شهادت رساندند. درست نادرست

۶- درخواست متفقین پیش از آغاز حمله به ایران و اشغال کشورمان این بود که درست نادرست آلمانی‌های مقیم ایران اخراج شوند و در عوض از کارشناسان متفقین استفاده شود. رضاشاه به اجبار این دستورات را پذیرفت.

ج) جاهای خالی را با کلمات یا عبارات مناسب پر کنید.

۷- رضاخان پیش از دوران نخست‌وزیری، در سمت _____ از سال ۱۳۰۰ تا ۱۳۰۲ ش. با دسیسه‌چینی‌ها و حمایت‌های _____ موقعیت خود را تثبیت کرد. سرانجام شاه قاجار و _____ به نخست‌وزیری او رضایت دادند و احمدشاه بلافاصله اقدام به _____ کرد.

۸- پس از آنکه عمال _____ اذهان عموم مردم را به سود رضاخان آماده کردند، سرانجام در سال ۱۳۰۴ ش. ماده واحده‌ای به صورت طرح در مجلس شورای ملی مطرح شد که در آن _____ خواسته شده بود. همچنین پیش‌بینی شده بود که _____ برای تغییر چند ماده از قانون اساسی تشکیل خواهد شد و تکلیف قطعی سلطنت را تعیین خواهد کرد.

۹- در سال _____ مجلس _____ رضاخان را به پادشاهی ایران انتخاب کرد.

۱۰- از جمله اقدامات رضاخان احداث راه آهنی بود که _____ را به _____ متصل می‌کرد.

- ۱۱- آیت‌الله مدرس، روحانی مبارز و خستگی‌ناپذیری بود که آرزویش نجات ایران از چنگال و در دوران و سلطنت رضاشاه، یگانه دشمن سرسخت و جدی شاه به‌شمار می‌رفت.
- ۱۲- در ابتدای جنگ جهانی دوم، پیشروی آلمانی‌ها به سوی با خون سردی انگلستان و شاید شادی پنهان آنان همراه بود، اما با فاش شدن سیاست خاورمیانه‌ای یک‌باره وحشت سرپای دولت مردان انگلستان را فرا گرفت.

د) پاسخ هریک از جمله‌های ستون راست را در ستون چپ پیدا کنید.

- ۱۳- از جمله مهم‌ترین مخالفان جمهوری خواه رضاخان بود و مردم را به حرکت بر ضد این پیش نهاد تشویق کرد.
- ۱۴- هدف انگلستان از احداث راه‌آهن سراسری ایران جلوگیری از نفوذ روسیه به سمت این سرزمین بود.
- ۱۵- در دوران این شاه قاجار امتیاز کشف و بهره‌برداری از منابع نفت ایران به مدت ۶۰ سال به وهابام ناکس دلرسی واگذار شد.
- ۱۶- رضاشاه بعد از سفر به این کشور به فکر مبارزه با همه سنت‌های اسلامی افتاد.
- ۱۷- آیت‌الله مدرس سال‌های سال در این شهر به صورت تبعید زیستند.
- ۱۸- در زمان هجوم متفقین به ایران، از معدود مناطقی بود که در مقابل هجوم ارتش انگلستان مقاومت کرد.

ه) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- ۱۹- اهداف انگلستان و رضاشاه از ایجاد ارتش منظم در ایران چه بود؟
- ۲۰- به چه دلیل رضاشاه به جای قتل آیت‌الله مدرس تصمیم به تبعید ایشان گرفت؟
- ۲۱- چرا انگلیسی‌ها، هم‌زمان با آغاز سلطنت رضاشاه تصمیم گرفتند کشور آلمان را تقویت نمایند؟
- ۲۲- سیاست خاورمیانه‌ای هیتلر در جنگ جهانی دوم چه بود؟

و) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

- ۲۳- مهم‌ترین اقدامات رضاخان در زمینه‌های داخلی و خارجی کدام‌اند؟
- ۲۴- رضاشاه در راستای بازگشت به نظام استبدادی چه اقداماتی انجام داد؟
- ۲۵- اقدام متفقین بعد از رسیدن به تهران در ۲۵ شهریور ۱۳۲۰ چه بود؟ دلیل این اقدامات آنها چه بود؟

پاسخ سؤال متن

۱ گزینه (ج) ۲ گزینه (ب) ۳ درست ۴ نادرست ۵ نادرست ۶ نادرست ۷ وزیر جنگ- انگلستان- مجلس شورای ملی- سفر به اروپا ۸ انگلستان- خلق قاجاریه از سلطنت- مجلس مؤسسان ۹ ۱۳۰۴ هـ. ش- مؤسسان ۱۰ بندر ترکمن- بندر شاهپور ۱۱ استنباد- استعمار- نخست‌وزیری ۱۲ شوروی- ایالات متحده- هیتلر ۱۳ آیت‌الله مدرس ۱۴ هند مظفرالدین شاه ۱۵ ترکیه ۱۶ خواف ۱۷ کرمانشاه ۱۸ ممکن ساختن تمرکز سیاسی در ایران و سرکوب قیام‌های مردمی و در مواقع ضروری تأمین‌کننده اهداف نظامی انگلستان بود. ۲۰ او می‌دانست که نمی‌توان مدرس را مانند دیگر مخالفان بدون توجه به عکس‌العمل مردم به راحتی از بین برد برای همین ابتدا او را تبعید کردند تا بعد از استحکام سلطنت ایشان را به شهادت برسانند. ۲۱ تا کمی از مشکلات اقتصادی کشور آلمان بکاهند و با این همکاری مانع از افتادن آلمانی‌ها به دام کمونیسم شوند. ۲۲ توسعه نفوذ آلمان در این منطقه و تصرف چاه‌های نفت و ضربه‌زدن به دولت‌های رقیب بود. ۲۳ ۱) ایجاد ارتش منظم ۲) احداث خط آهن سراسری ۳) اسکان عشایر ۴) محذالشکل کردن لباس‌ها ۵) کشف حجاب ۶) تجدید امتیاز نفت ۲۴ الف) از همان ابتدا به حذف شخصیت‌های آزادی‌خواه، مستقل و مخالف با نفوذ بیگانگان اقدام کرد ب) شیوه حکومت استبدادی و رأی فردی را در پیش گرفت. ج) به مجلس قانونگذاری و قانون اهمیت نمی‌داد و تصمیمات فردی را به اجرا درمی‌آورد. ۲۵ رضاشاه را مجبور به استعفا کردند و چون در آن شرایط برای اعمال سیاست‌های خود کسی را مناسب‌تر از فرزند او نمی‌دیدند وی را به پادشاهی انتخاب کردند